

Pestprotocol

Versie april 2019

Doel

Wij zijn voortdurend alert op een voor iedereen prettig leef- en leerklimaat en praten daarom, indien nodig, met leerlingen over hun gedrag. Gaat er iets mis, dan proberen we in een gesprek te achterhalen wat daarvan de oorzaken zijn. Als de coach de oorzaak van een conflict of gedragsprobleem niet kan achterhalen, volgt er in de unit een kindbespreking. Hierin wordt met alle teamleden van de unit gekeken of samen het probleem ontdekt kan worden en concrete oplossingen kunnen worden gevonden voor het probleem. We kiezen weinig voor alleen sancties en straffen en zijn er vooral op gericht oorzaken te achterhalen en daarop te anticiperen en positief gedrag te belonen. Wij hopen hiermee leerlingen alternatieven te bieden en het negatieve gedrag in de toekomst te kunnen voorkomen. We spreken leerlingen aan op hun gedrag en wijzen negatief gedrag af, maar we wijzen nooit de persoon af. Positief gedrag belonen wij voornamelijk door complimenten te geven en het positieve gedrag te bespreken. Leerlingen worden zich hierdoor bewust van het eigen gedrag en het effect daarvan op anderen. We bestraffen negatief gedrag wanneer het de fysieke en psychologische veiligheid beïnvloed. Negatief gedrag bespreken we veelal individueel en niet in groepsverband, hierdoor ontstaat een prettige sfeer. Tijdens de werving en selectie van medewerkers is het kiezen voor bovenstaande handelwijze een belangrijk criterium. Al onze coaches worden vervolgens regelmatig getraind in het voeren van (coaching)gesprekken met leerlingen. Deze training is theoretisch én praktisch van aard. De coaches leven positieve sociale vaardigheden voor en spreken elkaar hierop aan. Wij beschikken over een protocol ten aanzien van het naleven van de gedragsregels en een stappenplan bij excessen in structureel (pest)gedrag (bijlage 1). Dit stappenplan zullen we alleen in uiterste noodzaak gebruiken. Dit kan bijvoorbeeld zijn wanneer de veiligheid van kinderen structureel in het gedrang komt. Binnen Laterna Magica zijn op dit moment twee vertrouwenspersonen aanwezig. Zij zijn aanspreekpunt voor sociale veiligheid, klachten, pestsituaties en seksuele intimidatie. De vertrouwenspersonen zijn Melle van Tricht (coach en Unitleider unit 1) en Merel Bakker (orthopedagoog). Zij werken volgens protocollen bestuursbeleid en volgen trainingen via het nascholingsaanbod van het bestuur Staij.

Waarom een pestprotocol?

Laterna Magica wil haar leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. De coaches bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat en een prettige (werk)sfeer binnen de units en daarbuiten. In veruit de meeste gevallen lukt dit door de ongeschreven regels aan te bieden en deze te onderhouden, maar soms is het gewenst om duidelijke afspraken met de leerlingen te maken. Een van die duidelijke regels is dat leerlingen met respect met elkaar dienen om te gaan. Dat het niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we dit de leerlingen moeten leren en daar dus energie in moeten steken. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat alle leerlingen met elkaar moeten *leren* omgaan. Dat leerproces verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan ook voorkomen dat een leerling systematisch door andere leerlingen wordt gepest. Dan kan een leerling zodanig in de knoop komen met zijn schoolomgeving, dat de ongeschreven regels van de coach niet meer voldoende de veiligheid bieden en daarmee de gewenste ontwikkeling onderbroken wordt. In een dergelijk geval is het van groot belang dat de coach onder ogen ziet dat er een ernstig probleem in zijn of haar unit is. In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, worden ook de pedagogische structuur en de veiligheid

daarin ernstig aangetast. Voor Laterna Magica is dat een niet te accepteren en ongewenste situatie. In dit protocol staat de vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van leerlingen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en ook specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

Uitgangspunten bij ons pestprotocol

Als pesten en pestgedrag plaatsvindt ervaren we dat als een probleem binnen Laterna Magica, zowel voor de coach als de ouders, de leerlingen, de gepeste leerlingen en de pesters. Laterna Magica heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel niet wordt geaccepteerd. Coaches zijn alert op pestgedrag in algemene zin. Indien pestgedrag optreedt nemen coaches duidelijk stelling en ondernemen actie tegen dit gedrag. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen weer optreedt, voert Laterna Magica de uitgewerkte protocollaire procedure uit. Dit pestprotocol wordt door het hele team van Laterna Magica onderschreven.

Plagen

Iemand tijdens het buitenspelen een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om echt pestgedrag. We spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren leerlingen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die ze later in hun leven van pas komt bij conflicthantering, waar iedereen in zijn leven mee te maken krijgt.

Verschillende vormen van pesten

Er zijn verschillende soorten manieren waarop er gepest kan worden. In het algemeen uit pesten zich op drie manieren: verbaal, relationeel en fysiek. Pesten is gericht op:

- Het bang maken of kwetsen van iemand (bijvoorbeeld door sociale uitsluiting)
- Herhaaldelijk het doelwit zijn van agressie

Bij pesten is er sprake van ongelijkheid in machtspositie: degene die pest is machtiger (in werkelijkheid of ingebeeld) dan het slachtoffer. Wanneer we spreken over pesten lokt het slachtoffer het pesten *niet* zelf uit door verbale dan wel fysieke agressie. Het pesten vindt plaats binnen een bekende sociale setting.

De gevolgen van pesten

Pesten kan grote gevolgen hebben voor leerlingen in hun (latere) ontwikkeling. Een gepeste leerling is veelal onzeker (gebrek aan zelfvertrouwen), heeft een negatief zelfbeeld en voelt zich eenzaam. Gepeste leerlingen kunnen slaapproblemen, hoofdpijn of buikpijn hebben. Daarnaast kunnen deze leerlingen bedplassen en willen ze veelal niet naar school. Op school laten deze leerlingen vaak slechtere prestaties zien. Op de lange termijn hebben leerlingen die veelvuldig gepest worden een grotere kans op depressiviteit, angststoornissen, een laag zelfbeeld en psychiatrische stoornissen. Wellicht wordt hier niet altijd aan gedacht, maar ook het

pesten zelf kan vervelende gevolgen hebben. Pesters lopen eveneens een vergroot risico op ernstige problemen zoals depressiviteit, psychiatrische stoornissen, oppositioneel gedrag, criminaliteit en drugsmisbruik. Daarnaast hebben deze leerlingen vaak een verminderde schoolmotivatie en slechtere prestaties.

Mogelijke oorzaken voor het pesten/gepest worden

Uiteraard is het lastig om één oorzaak aan te wijzen voor het pestgedrag. Wel zijn er factoren die het pestgedrag beïnvloeden. Zo is uit onderzoek gebleken dat zowel slachtoffers als pesters vaker last hebben van overgewicht en thuis (door familie) om hun uiterlijk geplaagd worden. Leerlingen die actief sporten zijn vaker betrokken bij pesten, maar minder vaak het slachtoffer. Een negatieve psychosociale omgeving op school blijkt samen te hangen met pestgedrag, maar ook worden leerlingen met problemen in hun woonwijk eerder het slachtoffer van pesten. Factoren als kindermishandeling en huiselijk geweld zetten leerlingen eerder aan tot pestgedrag dan wel tot slachtoffer.

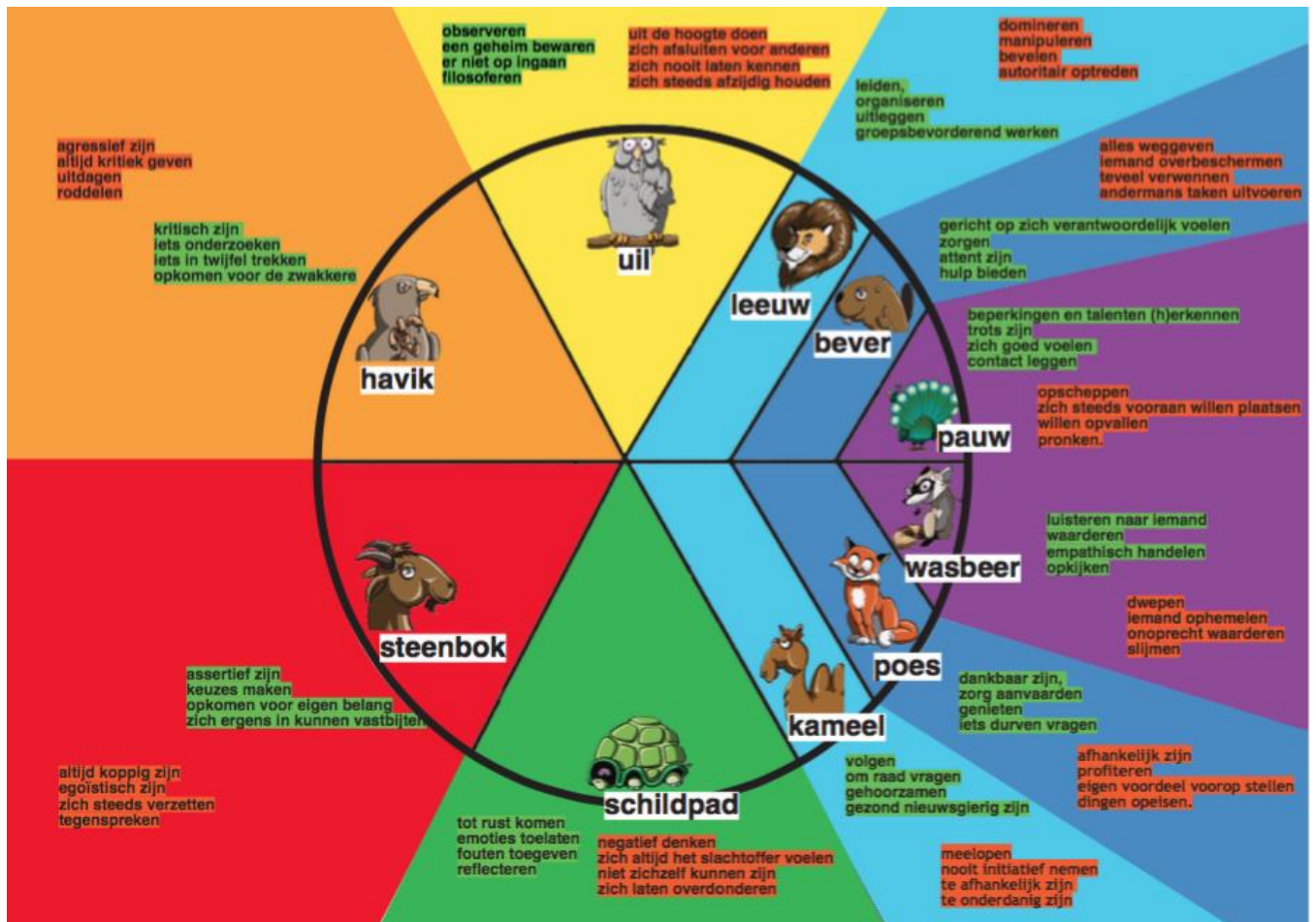
Hoe we op Laterna Magica omgaan met pesten

Voorkomen is beter dan genezen! De coach bespreekt met de leerlingen regelmatig (te beginnen bij de start van het nieuwe jaar) de basis: cultuur van samenwerking binnen de unit en de algemene omgangregels/afspraken. Onze vaste regels/afspraken zijn:

- Iedereen hoort erbij (we accepteren elkaar)
- We zijn eerlijk
- We zijn vriendelijk en beleefd tegen elkaar (zeggen aardige dingen)
- Stop is stop
- We helpen elkaar
- We blijven van elkaar en van elkaars spullen af
- Iedereen helpt Laterna Magica netjes, schoon, veilig en mooi te houden
- We luisteren naar elkaar
- We lossen een ruzie op (kun je het niet samen oplossen, ga dan naar de coach)
- We komen afspraken na
- Als je ziet dat er gepest wordt, vertel je dit aan de coach
- Binnen het gebouw praten we met rustige stem en wandelen we door het gebouw

Het onderling plagen en pesten wordt benoemd en besproken in alle stamgroepen van Laterna Magica. De belangrijkste afspraak met betrekking tot pesten luidt: word je gepest, praat er thuis en op school over. Je mag het niet geheimhouden! Hetzelfde geldt wanneer je ziet dat er gepest wordt. In de individuele coachgesprekken is de 'gevoelde veiligheid' van een kind altijd een gespreksonderwerp. Expliciet wordt in de individuele coachgesprekken aandacht besteed aan ontwikkelen van een sterke persoonlijkheid (zelfvertrouwen, onafhankelijk kunnen denken, leren kiezen, samenwerken). Op Laterna Magica vinden we het belangrijk dat leerlingen mediawijsheid aangeleerd wordt. Dit is een onderdeel van het coachgesprek met kinderen. Daarnaast voeren we met leerlingen en ouders een gesprek over "veiligheid en omgaan met internet" als leerlingen beginnen met het werken op hun (persoonlijke) iPad.

Uit onderzoek is gebleken dat kinderen met een sterke persoonlijkheid (psychologische veerkracht) beter opgewassen zijn tegen eventueel pestgedrag. Hierbij zijn empathie, zelfvertrouwen en zelfreflectie van groot belang. Eens per jaar vullen de leerlingen vanaf 9 à 10 jaar de SAQI in. De SAQI is een adaptieve digitale vragenlijst die inzicht geeft in hoe een leerling de school ervaart. Onderdeel van de SAQI is de mate waarin een leerling aangeeft gepest te worden, dan wel zelf betrokken te zijn bij pesten. De SAQI kan ook gebruikt worden om zekerheid te verschaffen in situaties waarin vermoedens bestaan dat een leerling pest of gepest wordt. Binnen de units worden er, indien nodig, groepjes gecreëerd voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben bij het aanleren van sociale vaardigheden en verminderen van faalangst. We werken hierbij samen met Kindertherapie IJburg. Binnen de groepjes wordt er gewerkt vanuit “de stad van Axen”. De stad van Axen is een methodiek, gebaseerd op de roos van Leary, om te kijken hoe mensen zich in communicatie gedragen. Dit gebeurt aan de hand van een verhaal over een denkbeeldige reis van de hoofdpersoon door de Stad van Axen. Hij ziet typisch gedrag bij anderen: mensen die totaal opgaan in opstand, rebellie, mensen die bedelen om dingen weg te mogen geven, een echtpaar in een destructieve relatie. Je zou kunnen zeggen dat hij gedrag wat je in het ‘gewone leven’ ook aantreft in de Stad van Axen op een uitvergroete manier ziet. En dus ook bij zichzelf. De stad van Axen is een metafoor voor de mens met zijn verschillende gedragingen. Het gaat over hoe je met dingen omgaat, hoe je naar jezelf kijkt en met jezelf omgaat en hoe je je tegenover andere gedraagt. Een ax is een gedragsaspect, een manier om je tot jezelf, tot dingen (materie) of tot anderen te verhouden. De axen samen vormen de Axenroos (zie onderstaande afbeelding), bestaande uit zes axen. Die axen hebben in de Stad van Axen allemaal een eigen wijk, bijvoorbeeld de aanvalswijk en de ontvangswijk. Elke ax heeft een totemdier als symbool. De zes axen zijn: de ax van het geven, de ax van het aannemen, de ax van het lossen, de ax van het weerstaan, de ax van het geven, de ax van het aanrechten, de ax van het houden. Elke ax is goed en ook even goed; er is geen rangorde. Alles heeft zijn eigen kracht. Het gaat erom te kiezen in welke ax je je begeeft en dat dan ook volledig te doen. Daarnaast gaat het erom bewegingsvrijheid te hebben, zodat je je vrijelijk van ax naar ax kunt bewegen. De Stad van Axen wordt op Laterna Magica ingezet als preventieve methode.

De Axenroos

Het stappenplan bij pesten

1. Wanneer de coach signaleert of een melding krijgt van pestgedrag wordt dit met de betrokken leerlingen individueel en gezamenlijk besproken door de coach van de leerling. Dit gesprek staat niet op zichzelf maar wordt regelmatig herhaald om verder pestgedrag te voorkomen. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld.
2. Wanneer er sprake is van structureel pestgedrag wordt de unitleider betrokken. Daarnaast wordt het pestgedrag met alle medewerkers van een unit gedeeld zodat iedereen alert is. Er zijn twee dingen die wij effectief vinden werken bij pestgedrag: sociale steun van leeftijdsgenoten en probleemgestuurd (oplossingsgericht) de peestsituatie aanpakken door de gepeste leerling zelf oplossingen te laten aanbieden/mee te laten denken. Gebleken is dat dit wordt bekrachtigd wanneer de gepeste leerling de situatie als een uitdaging ziet in plaats van als een bedreiging. Daarom pakken wij pestgedrag aan met de oplossingsgerichte 'support group approach' van Sue Young. (Uit: boek Solutions in schools uit 2001 en 3de editie van Interviewing for solutions van Peter de Jong en Insoo Kim Berg 2008.) Ouders van de gepeste leerling worden hiervan op de hoogte gesteld. De gepeste leerling (of de leerling die dit gevoel heeft) wordt gevraagd wie zij/hij moeilijk vindt om mee op te schieten, wie er verder aanwezig zijn als hij/zij dingen moeilijk vindt en wie zijn/haar vrienden zijn of leerlingen waarmee hij/zij goed kan opschieten. Over het concrete voorval wordt niet of zo min mogelijk

gesproken, niemand wordt uitgescholden voor pester of slachtoffer. De gepeste leerling wordt gerustgesteld en krijgt de mededeling dat het groepje leerlingen van wie ze de namen heeft gegeven zal worden gevraagd op te letten en te helpen de situatie voor het slachtoffer te verbeteren. De leerling krijgt de opdracht goed op te letten wat er beter gaat zodat een week later geëvalueerd kan worden. Vervolgens wordt er de steungroep samengesteld uit 5-8 leerlingen. In deze steungroep zitten leerlingen die het slachtoffer heeft opgegeven als vrienden of leerlingen waar hij/zij mee kan opschieten. De groep wordt afzonderlijk gezien en eenvoudig gevraagd te helpen het doelkind gelukkig te laten zijn op school. Het woord pesten wordt niet gebruikt. Ze worden gevraagd met suggesties te komen van kleine dingetjes die ze kunnen proberen, en over een week terug te komen om te vertellen wat gelukt is. In het reviewgesprek wordt het doelkind gevraagd wat er beter ging, en wordt hij/zij geprezen voor hoe hij/zij met de situatie omging. In de aparte groepsbijeenkomst die volgt vertelt eenieder wat gelukt is. Iedereen wordt bedankt en gecompimenteerd voor hun succes. De groep als geheel wordt gecompimenteerd voor het succes. Als nog niet iedereen vindt dat het doelkind gelukkig genoeg is, wordt een nieuwe bijeenkomst afgesproken. De steunleerlingen genieten van de ervaring en voelen zich belangrijk. In ervaring zien wij dat bovenstaande aanpak doorgaans snel effect heeft.

3. Indien er sprake is van blijvend herhaald/structureel pestgedrag wordt de directie betrokken en de ouders van de pester in het bijzijn van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen in een gesprek bij Laterna Magica. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Van alle afspraken en gesprekken wordt een notitie gemaakt in Parnassys.
4. Wanneer er zorg is in de unit wordt het bespreken van afspraken structureler: wekelijks wordt er een afspraak/regel centraal gesteld. In de stamgroepen worden dagelijks de successen m.b.t. deze afspraak 'gevierd'. Zowel de gepeste leerling als de pester worden besproken in een kindbespreking. Eventueel worden hier externen aan toegevoegd.
5. Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en/of de ouders van de leerling werken onvoldoende mee om het probleem ook aan te pakken, kan de directeur van Laterna Magica overgaan tot bijzondere maatregelen als daar zijn: isoleren van de pester of een tijdelijke uitsluiting van het bezoeken van het onderwijs van Laterna Magica met een maximum van drie dagen. De tijdelijke uitsluiting gebeurt alleen in extreme gevallen, als de veiligheid in het geding is, omdat we tegen ontkoppeling van de leerling zijn. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het protocol stappenplan bij excessen (bijlage 1).

Hulp voor het gepeste kind en de pester

De begeleiding van de gepeste leerling is van groot belang. Het slachtoffer heeft recht op hulp vanuit Laterna Magica. Naast het voorkomen van ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaringen centraal. Dit kan gebeuren door gesprekken met een vertrouwenspersoon, bij voorkeur de coach van de leerling. Ook bij de reguliere coachgesprekken komt het onderwerp aan de orde en zal gevraagd worden naar de gewenste vooruitgang. Wanneer deze aanpak onvoldoende resultaat heeft gaat Laterna Magica in samenwerking met de ouders opzoek naar externe hulp voor de leerling (en ouders). Met de structurele pester voert de coach een aantal

probleemoplossende coachgesprekken waarbij getracht zal worden de oorzaak van het pesten te achterhalen. De coach bespreekt wat de gevolgen zijn van het pesten. De coach biedt hierbij alternatieven voor het gedrag aan en vraagt wat of wie de pester zou kunnen helpen. Wanneer het pestgedrag zich voornamelijk tijdens de vrije situaties voordoet, zoals het buitenspelen, bespreekt de coach deze momenten met de pester voor en na. Wanneer de pester zich niet aan de gemaakte afspraken kan houden, kan het zijn dat hij een of meerdere keren niet mag deelnemen aan de activiteit waarbij het pesten plaatsvond (buiten spelen, gym etc.). Indien er sprake is van blijvend herhaald/structureel pestgedrag wordt de directie betrokken (zoals hierboven beschreven) en de ouders van de pester in het bijzijn van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen in een gesprek bij Laterna Magica. Aan het eind van dit gesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Van alle afspraken en gesprekken wordt een notitie gemaakt in Parnassys. Als het pestgedrag blijft voortduren kan Laterna Magica overgaan tot bijzondere maatregelen zoals hierboven beschreven. Ook kan het zijn dat Laterna Magica hulp inzet voor de pester via het Ouder Kind Team of een andere (externe) instantie zoals kindtherapie IJburg.

Cyberpesten

Een meer nieuwe manier van pesten is pesten via internet of sociale media. Het pesten gebeurt dan vanaf een telefoon of computer/tablet en is een vorm van pesten waarbij pesters herhaaldelijk gebruik maken van elektronische media om iemand kwetsend materiaal te sturen of door kwetsende dingen over iemand te verspreiden met als doel op die manier macht over de persoon uit te oefenen. Er is sprake van internetpesten of cyberpesten wanneer iemand wordt bedreigd, lastiggevallen of vernederd door gebruik te maken van digitale technieken. Op Laterna Magica maken leerlingen op verschillende momenten gebruik van computers en zij hebben daarbij toegang tot het internet. Leerlingen moeten leren verantwoord met het internet om te gaan. Het kan voorkomen dat leerlingen het internet voor andere doeleinden gebruiken dan tijdens schooltijd de bedoeling is of in aanraking komen met cyberpesten. Pesten via social media, zoals onder andere via Facebook, moet hierbij zoveel mogelijk voorkomen worden en wanneer het toch gebeurt opgelost worden door de coaches en leerlingen samen. Goede voorlichtingen en een open communicatie zijn hierbij belangrijk.

Klachtenregeling

Wanneer iemand een klacht heeft kan diegene in eerste instantie terecht bij de coach van de leerling. Diegene wordt uitgenodigd voor een gesprek. In tweede instantie kunt degene met een klacht terecht bij de unitleider en/of directie. Afhankelijk van de aard van de klacht en het gesprek volgt een passende actie. Zowel Staij als Partou kent een officiële klachtenregeling. Deze klachtenregeling staat onder de knop Informatie en 'downloads' op de website en kan tevens worden opgevraagd via de directie. Uiteraard willen wij graag de klacht eerst gecommuniceerd wordt binnen Laterna Magica en er in dialoog naar een oplossing gezocht wordt. Het recht is er om een klacht direct bij de klachtencommissie in te dienen. Wanneer ook deze klachtenprocedure niet leidt tot een bevredigende oplossing kan men zich richten tot de Landelijke Klachtencommissie.

Bijlage 1: Stappenplan bij excessen

Wij beschikken over een protocol ten aanzien van het naleven van de gedragsregels (cultuur van samenwerken) en een pestprotocol. Dit stappenplan zullen we alleen in uiterste noodzaak gebruiken. Dit kan bijvoorbeeld zijn wanneer de veiligheid van kinderen in het gedrang komt.

Bijzondere aandacht is er voor onverhoopt pestgedrag, geweld en discriminatie. Indien een overtreding wordt geconstateerd of gemeld dan geldt de volgende procedure:

1. Eerste aanspreekpunt is de eigen coach.
2. Het voorval wordt besproken met ouders.
3. Melding wordt doorgegeven aan de unitleider, schoolleiding en het hele team van de betreffende unit.
4. De coach, unitleider en de andere leerkrachten van het unitteam bespreken een plan van aanpak. Doel: analyse van de problemen van slachtoffer, dader, ouders en omstanders. In gesprekken met alle betrokkenen wordt getracht een eenduidig en helder beeld te krijgen van:
  - Wat is er gebeurd?
  - Wie waren daarbij betrokken?
  - Wie heeft wat gedaan?
  - Wanneer is het gebeurd?
  - Wie waren getuigen?
  - Wat hebben betrokkenen gedaan om een conflict te voorkomen/ te de-escaleren?
5. Naar aanleiding hiervan wordt een analyse gemaakt in overleg met de directie en tot afspraken gekomen. De kern van corrigeren en afhandelen is: hoe lossen we dit samen op zonder verdere beschadigingen van leerlingen en volwassenen.
6. Onder begeleiding van coach/ unitleider worden dader en slachtoffer met elkaar in contact gebracht. Het conflict wordt uitgesproken inclusief gemeende excuses en afspraken over alternatief gedrag in de toekomst. De coach blijft in gesprek met de dader, ouders en het slachtoffer om het gedrag in de toekomst te volgen. Wanneer nodig wordt verwezen naar externe hulp, doorgaans via het Ouder Kind Team. Indien nodig wordt een intern plan van aanpak opgezet om leerlingen een alternatief gedragsrepertoire te bieden.
7. Indien het conflict niet opgelost kan worden of wanneer er sprake is van een rechtstreekse bedreiging voor leerlingen, dan volgt een sanctie en officiële waarschuwing; of volgt direct een schorsing (= disciplinaire maatregel). Aansluitend kan een procedure tot verwijdering gestart worden.
8. Het kan voorkomen dat de overtreding tegen normen en regels van dien aard is dat stappen hierboven worden overgeslagen. De directeur bepaalt dan het verloop in overleg met het bestuur. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een voor leerlingen en/ of leerkrachten zeer onveilige situatie.
9. In alle gevallen wordt voor de benadeelde de mogelijkheid genoemd om contact op te nemen met de interne en de externe vertrouwenspersoon van onze school en/of ons bestuur.